

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001571

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-04-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гулевич Сергій Олександрович

2. Serhii Hulievych

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 034

Назва наукової спеціальності: Культурологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 27969 Теорія та історія культури

Дата захисту: 28-05-2024

Спеціальність за освітою: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): 16451

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 18-д, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 18-д, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.31, 18.07.21, 18.07.27, 04.51.51

Тема дисертації:

1. Рецепція батальності в соціокультурному просторі України ХХ — початку ХХІ століття.
2. Reception of the battle in the socio-cultural space of Ukraine in the 20th and early 21st centuries.

Реферат:

1. Актуальність теми. Будь-яка історична подія, чи то святкова, чи то трагічна, залишає вагомий слід у культурному моноліті країни. Війна, яка з абстрактно-концептуального, метафоричного рівня переходить у площину реального життя, завжди є великою трагедією і психологічною травмою для країни та її громадян. Сучасна війна — це не лише руйнування і втрати людських життів. Насамперед, це боротьба за свідомість людей, за інформаційний вплив на населення певного регіону, коли всі зусилля ворога спрямовані не лише на фізичне знищення, але й на психологічний та емоційний шантаж задля виснаження народу. Саме тому «справа, що визначає життя і смерть» держави (за виразом Сунь-Дзи), особливо в сучасних умовах так званої гібридної російсько-української війни, повинна вивчатись особливо пильно. Війна завжди стає своєрідним подразником, який спонукає митців і діячів культури до вираження своїх поглядів та рефлексій через кіно, театр, музику, літературу, образотворче мистецтво. Логічно й закономірно, що в таких творах мистецтва на

перший план виходить батальність не лише як жанр мистецтва, а як головний компонент передачі емоційної напруги, переважно трагічно-героїчного спрямування. Якщо простежити історію батальності, проаналізувати зображення наповнених трагізмом сцен війни, що завжди мали місце в історії як світового, так і українського мистецтва, то можна побачити, що вони були не лише рефлексією художника на конкретні події, а слугували засобом поширення інформації, інструментом емоційного впливу, патріотичного виховання особистості – тобто використовувалися з метою політичної пропаганди, ідеології, маніпуляції, а також інструментом архівування історії через мистецтво. Необхідність подальшого аналізу й вивчення зазначеної теми в українській культурі, зокрема в мистецтві кіно, театру, музики, літератури та образотворчому мистецтві, зумовлена активною рефлексією культурного середовища на російсько-українську війну. Ця трагічна сторінка модерної української історії стала тематичним джерелом для багатьох українських діячів мистецтва, потужним пластом культурного розвитку нашої держави, що потребує прискіпливого вивчення. Подальше дослідження такого явища, як реакція або рефлексія на трагічну подію, дасть можливість визначити універсальні закономірності його виникнення, еволюції та функціонування. Невелика кількість теоретичних і практичних праць із дослідження соціокультурного феномену батальності в сучасній Україні підкреслює гостру потребу в створенні нових наукових досліджень на дану тему. Наукове завдання дисертації полягає в науковому обґрунтуванні мистецтва відображення війни; формуванні наукової моделі взаємозв'язку мистецьких практик і немистецьких складових культури, яка свідчить про те, що в культурному аспекті мистецтво впливає на сприйняття й вираження військових дій, а культурні цінності та ідеали відображаються у свідомості людей. Своєю чергою, поза мистецькі явища, такі як війна, впливають на створення та розвиток мистецтва, змінюючи його тематику, естетику та функції, відображаючи соціокультурний контекст і реагуючи на сучасні виклики. Така взаємодія створює особливу динаміку культурного розвитку, в якій мистецтво і війна взаємодіють, віддзеркалюючи та формуючи сили, впливаючи на сприйняття, інтерпретацію та конструювання культури та ідентичності; Для розв'язання цих завдань залучено мистецтвознавчі та культурологічні праці з дослідження культурного простору України періоду воєн ХХ століття, а також праці, що вивчають особливості розвитку батальності (зокрема у графічному мистецтві). Графіка – один із видів мистецтва, що синтезує в собі навколишні зміни, зокрема перебіг воєнних дій, стан та настрої суспільства. Здійснено огляд наукових праць, які присвячені проблемам відображення війни в мистецтві України, зокрема в графічному. Джерельна база розподілена на кілька груп за напрямками дослідження. У першій групі зосереджено літературу, у якій досліджено соціокультурне середовище України протягом ХХ та початку ХХІ століття; місце та роль культури в контексті війни (О. Пахльовська, О. Палій, С. Плохій, І. Дзюба, О. Томсон, Р. Гудін, Р. Чалдіні, Б. Гройс). У другій групі зібрано джерела, які досліджують графічне мистецтво та психологію його сприйняття (О. Штець, О. Ламонова, О. Лагутенко, Н. Белічко, Я. Мудрак, І. Кулка, Л. Виготський). До третьої групи ввійшли окремі виставкові проекти. Також додатково було опрацьовано праці, які зосереджено в періодичних виданнях ІПСМ НАМУ (Т. Міронова, О. Роготченко, О. Гладун, О. Ковальчук, Н. Мусієнко, І. Шалінський, Р. Безгула).

2. The relevance of the research topic is that any historical event, be it festive or tragic, leaves a significant mark in the country's cultural monolith. A war that moves from an abstract-conceptual, metaphorical level to the plane of real life is always a great tragedy and psychological trauma for the country and its citizens. Modern war is not only about weapons and the loss of human lives. First of all, this is a war for people's consciousness, for informational influence on the population of a certain region, when all the enemy's efforts are aimed at psychological and emotional blackmail in order to exhaust the people. That is why the "matter that determines the life and death" of the state (according to Sun Tzu's expression), especially in the modern conditions of the so-called hybrid Russian-Ukrainian war, should be studied especially carefully. War always acts as a kind of stimulus that prompts artists and cultural figures to express their views and reflections through cinema, theater, music, literature, and visual arts. It is logical and natural that in such works of art combat comes to the fore not only as a genre of art, but as the main component of the transmission of emotional tension, mainly of a tragic-heroic direction. If you trace the history of battle art, analyze images of war scenes filled with tragedy, which have always had a place in the history of both world and Ukrainian art, you can see that they were not only the artist's reflection on specific events, but

served as a means of spreading information, a tool of emotional influence, patriotic education of the individual – that is, they were used for the purpose of political propaganda, ideology, manipulation, as well as a tool for archiving history through art. In my opinion, the need for further analysis and study of the mentioned topic in Ukrainian culture, in particular in the art of cinema, theater, music, literature and visual arts, is dictated by the active reflection of the cultural environment on the Russian-Ukrainian war. This tragic page of modern Ukrainian history has become a thematic source for many Ukrainian artists, a powerful layer of the cultural development of our country, which requires careful study. Further research of such a phenomenon as a reaction or reflection on a tragic event will make it possible to determine the universal patterns of its occurrence, evolution and functioning. A small number of theoretical and practical works on the study of the socio-cultural phenomenon of the battle genre in modern Ukraine emphasizes the urgent need to create new scientific research on this topic. The scientific task of the dissertation consists in a special emphasis on the study of a specific historical event (war), which acts as an important component in the development of culture through the prism of combat in various forms of art; to investigate the reaction of the artistic environment to the Russian-Ukrainian war through battle themes in art; determine the cultural value of created works of art. To solve these problems, the study of the cultural space of Ukraine during the wars of the 20th century, as well as the peculiarities of the development of the battle genre (in particular, in graphic art) is involved from art and culture studies. Graphics is one of the types of art that synthesizes surrounding changes, in particular, the course of military operations, the state and mood of society. A review of scientific works devoted to the problems of depicting the war in the art of Ukraine, in particular in graphic art, was carried out. The source base is divided into several groups according to the direction of their research. The first group contains literature that examines the socio-cultural environment of Ukraine during the 20th and early 21st centuries; the place and role of culture in the context of war. (O. Pakhlyvska, Yu. Afanasyev, O. Paliy, S. Plokhii, I. Dzyuba, O. Thomson, R. Gudin, R. Chaldini, B. Groys). The second group includes sources that research graphic art and the psychology of its perception (O. Shtec, O. Lamonova, O. Lagutenko, N. Belichko, Ya. Mudrak, I. Kulka, A. Vygotskyi). The third group included separate exhibition projects. Also, the works concentrated in the periodicals of the IPSM of NAMU (T. Mironova, O. Rogotchenko, O. Gladun, O. Kovalchuk, N. Musienko, I. Shalinskyi, R. Bezgula) were additionally processed.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Гулевич С. О. Батальна тематика в українському офорті першої половини ХХ століття // Художня культура. Актуальні проблеми. 2023. Вип. 19 (1). С. 67.
- Гулевич С. О. Українське графічне мистецтво як знаряддя для конвертування війни // Сучасне мистецтво. 2023. Вип. 19. С. 198
- Гулевич С. О. Батальний жанр у контексті соціокультурних процесів України ХХІ століття // Культурологічний альманах. 2023. Вип. 4. С. 219.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ременяка Оксана Сергіївна
2. Oksana S. Remeniaka

Кваліфікація: к. мист., старший науковий співробітник, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 18-д, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жукова Наталія Анатоліївна
2. Nataliya A. Zhukova

Кваліфікація: д. культ., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, буд. 37, Київ, 03056, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зузяк Тетяна Петрівна

2. Tetiana P. Zuziak

Кваліфікація: д. пед. н., к. мист., професор, 13.00.01, 17.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5437-0272

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний технічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02070693

Місцезнаходження: вул. Хмельницьке шосе, буд. 95, Вінниця, Вінницький р-н., 21021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кондель-Пермінова Наталія Миколаївна

2. Natalia M. Kondel-Perminova

Кваліфікація: кандидат архіт. с.н.с., 18.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 18-д, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Протас Марина Олександрівна

2. Maryna O. Protas

Кваліфікація: д. мист., старший науковий співробітник, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8137-0342

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 18-д, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Роготченко Олексій Олексійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Роготченко Олексій Олексійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Гуріна Марія Володимирівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна